No. 223. 1835.

BREDASCHE COURANT,

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Zaturdag 19 September.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT

Wenen. — De belgische senaat, gisteren in genoegzaam aantal leden opgekomen zijnde, heeft zich bezig gehouden met het benoemen [illegible] voor het onderzoek der bij denzelven thans aanhangig gemaakte, laatstelijk door de afgevaardigden aangenomen. Tot leden der commissie voor de wet op het hooger onderwijs heeft dezelve benoemd, de heeren *de Robiano*, *Biolley*, *Thorn*, *de Secus* en *d'Hoogvorst*; voor de wet op de naturalisatien, de heeren *de Renneray*, *van Susteghem*, *Quarré*, *Moorreghem* en *de Coninck*; voor de wet op de vreemdelingen de heer *Cartier d'Yve*, *E. de Robiano*, *de Smet*, *de Bousies*, *Dument-Dumontier*. In deze zitting zijn als nieuwe leden opgenomen de heeren *van Susteghem* en *Hendrickx*.

— Te berigten uit Genua, van den 3den dezer, in de belgische bladen voorkomende, wordt het berigt van den dood van *Paganini* gelogenstraft; het was diens broeder die aldaar aan de cholera was gestorven.

— Te Antwerpen waren heden (17 *September*) genoteerd: Belg. 100; O. Metall. 102½; Sp. Perpet. 30, 30¼; Loening 1834, 37¼; Cortes 27⅜, ⅜, ¼; Uitgest. 12½; Nap. rent. 91; Sicil. 93¼; Rom. L. 100; Id. te Antw. 97; Braz. 85¼.

De Londensche berigten tot den 14den vermelden weinig belangrijks, dan dat er den 10den, te Manchester, aan den heer *O'Connell* een gastmaal gegeven werd, en deze bij die gelegenheid het tegenwoordig ministerie, waarmede hij uitermate te vreden was, een langdurig bestaan heeft voorspeld.

— Ter Londensche beurs van den 14den September waren genoteerd: 3 pCt. gecons. 90⅝; Nederl. 2½ pCt. 54⅝; Portugal 86¼; Sp. Cortes 38¼; Braz. 87.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 15den September.

Het *Memorial Bordelais* van den 12den dezer bevestigt andermaal dat het Spaansch ministerie geheel zoude zijn veranderd en de graaf *de Toreno* door den heer *Arguelles* werd vervangen. Intusschen leest men in het *Journal de Paris*:

» Men heeft brieven uit Madrid van den 5den, die volstrekt geene melding maken van eene wijziging in het bestuur, maar integendeel bevestigen wij van de decreten, die den vorigen dag werden uitgevaardigd, hebben medegedeeld, bevestigen.

» In Katalonien trachten de Karlisten zich te versterken om van de woonerde die aldaar heerscht, gebruik te maken, doch zij hebben tot nu toe niet het geringst voordeel behaald.

» De generaal *Pastor*, die in Katalonien het bevel voert, bevindt zich met het vreemde legioen op de grenzen van dit gewest. De generaal *Guergue*, die te vergeefs de Navarrezen vervolgde, heeft zich aldaar bij hem gevoegd.

» De junta van Barcelona heeft het dekreet der Koningin-regentes, waarbij zij gelast wordt zich te ontbinden, beantwoord met de installing eener hoofd-junta voor het gansche gewest, die door den generaal *Castellar* wordt gepresideerd.

» Van eene andere zijde vernemt men, dat de junta zelve zoowaar dat de verderningen van de voorstanders der regeringloosheid is in 't nauw gebragt, dat zij met hare houding zeer verlegen is.

» Wij hebben reeds gemeld dat de Karlisten van Bilbao waren teruggetrokken; den 6den waren de omtrekken dier plaats door hen geheel ontruimd.

» Te Portugalete zijn thans 17 duizend man, onder de generaals *Espeleta*, *Espartero*, *Iriarte* en *Alava*, vereenigd. De Fransche hulptroepen onder den kolonel *Schwartz* zullen den 15den Spanje binnen trekken."

— De Spaansche gezant heeft vóór een paar dagen een bijzonder gehoor bij den koning gehad. Gisteren is Z. M. met dezelfs gezin naar het kasteel van Eu vertrokken.

— Eene telegraafische depesche, onder dagteekening van den 9den uit Algiers ontvangen, vermeldt, dat de bevochte *Abdel Kadir*, den 26sten Augustus, bij Oran eene nederlaag heeft geleden. De inlandsche troepen, door *Ibrahim-bey* aangevoerd, hadden zich dapper gekweten, en de artillerie den vijand een gevoelig verlies toegebragt.

— Volgens de *Gazette des Tribunaux* zoude de instructie der zaak tegen *Fieschi* nagenoeg ten einde zijn gebragt, zonder dat men echter de hoofdaanleggers van het misdrijf heeft leeren kennen. De commissie met de instructie belast zal eerstdaags haar rapport uitbrengen, en het hof der pairs bijeengeroepen worden, om als kamer van beschuldiging daarover te oordeelen. De debatten zouden vermoedelijk tegen den 20sten October geopend worden.

Het *Journal des Débats* voegt hierbij, dat het hof, na de beslissing der zaak, de behandeling van het proces over den opstand van April zal voortzetten.

— Heden (15 *September*) waren de fondsen genoteerd: 5 pCt. kont. 107,40; op tijd 107,45; 3 pCt. kont. 72,95; op tijd 80,10; Nap. rent. kont. 97,90; op tijd 98,05; Sp. perpet. 30¼; 3 pCt. 19¼; Cortes 30; Id. Coup. 16; Uitgest. 12¼.

NEDERLANDEN.

BANDA, den 18den September.

Zoo wij vernomen heeft het Stedelijk Bestuur onzen woonplaats, ten gevolge van het dezer dagen in onderscheidene onzer dagbladen vermelde, wegens de plaatsbestemming, die er bij de eventuele wederoprigting der Koninklijke Militaire Akademie in ons Rijk, aan dezelve zoo kunnen gegeven worden, en waarbij met voorbijgang der bedenking met het bestaan derzelve Akademie in onze stad reeds naar andere plaatsen vernaauw werd, als die meer of minder kans zouden hebben, om gemelde Koninklijke Inrigting bij derzelver nieuwe daarstelling in hare midden gevestigd te zien, te dien zake, zich tot Z. M. onzen geëerbiedigden Koning gewend en bij een verzoekschrift de aanspraak die de stad op het behoud der Militaire Akademie mag hebben, bepleit, alsmede de belangen dezer stede ingestaanden ten deze, hoogstdenzelven eenbiedig aanbevolen.

Wij konden niet eindigen dan ons vereenigen met den wensch onzer stadelijke regering en met de voordragt onzer aanspraak en belangen door dezelve bij Z. M. gedaan, daar een gunstig, gelijk dat van de Militaire Akademie, met de daad voor onze stad allervoordeligst zoude zijn en het verlies eener blijvende inrigting van dien aard geenzins zou kunnen opwegen tegen andere voordeelen, die de verandering onzer plaats tot vesting mag hebben ondergaan, dewijl waartegen ook de daaraan verbonden bezwaren niet mogen over het hoofd gezien worden; terwijl, buiten deze min gewigtige bedenking van vesting, alles pleit voor het blijven behouden in onze stad van deze hier reeds gevestigden zetel van het hooger militaire onderwijs.

— Met de jongste hier te lande ontvangen berigten uit Suriname, tot den 15den July, heeft men een uitvoerig verslag gekregen nopens de dankomst en ontvangst aldaar van Z. K. H. Prins *Willem, Frederik, Hendrik*. Vertrouwende dat de mededeeling der voortaanteekende bijzonderheden dienaangaande onzen lezers niet onwelkom zal zijn, nemen wij daarvan uit de *Surinaamsche Courant, Letterkundig Dagblad*, van den 26 July, het navolgende over:

Paramaribo den 26 July 1835.

» Suriname's ingezetenen hadden op Woensdag, den 24 dezer, in den achtermiddag omstreeks half vier uren, het geluk, voor de eerstemaal, een geliefd lid van het regerend en door ons zoo zeer bemind Vorstelijk huis, in hun midden te zien. Nimmer te voren is dit, zoozeer aan het *Huis van Oranje* verknocht publiek, deze waardige groote eer te beurt gevallen.

» De onoverzienbare te zamen gevloeide menigte, het hartelijk gejuich, de lach op elks aangezigt, de hartelijke gesprekken onder en tusschen het bij elkander te zamen gevloeide volk van alle klassen, zoo wel in- als buitenlanders, getuigden ongeveinsdelijk van de liefde voor onzen algemeen en welbeminden Koning en van de hooge achting, die, zoo wel Nederlanders van geboorte als Surinaamsche ingezetenen, onzen geëerbiedigden en welbeminden *Willem I*, die met regt de Vader des Vaderlands mag genoemd worden, toedragen, en waarvan allen bij deze hengelijke gelegenheid op eene onduidelijke wijze hebben doen blijken.

» *Willem, Frederik, Hendrik*, de geliefde derde Zoon van onzen welbeminden Prins *van Oranje*, trad in ons midden. Het gedonder van het geschut der alhier in ons midden gestationneerde oorlogsschepen, de zeelieden in parade op de onderscheidene rae, terwijl zij

met de hand aan den hoed, hunnen Vorstelijken Jonker bij zijne intrede begroetten, en tevens het wederantwoord door het kanon van het fort *Zeelandia*, en de uit onderscheidene particuliere huizen langs onze reede uitgestokene Nederlandsche vlaggen, getuigden van de hartelijke vreugde der onderscheidene ingezetenen.

» Onze geëerbiedigde Konings-vertegenwoordiger, de welkomende gouverneur-generaal dezer gewesten, ontving den hartelijk welkomen Prins met eene zeer gepaste en aandoenlijke aanspraak, op den bij ons genoemden Steenen Trap, geleidde Hoogstdenzelven terstond door de tot de ontvangst van Hoogstdenzelven geschaarde schutterij en militairen, alhier in garnizoen, tot aan het voor Hoogstdezelfs bestemde rijtuig; in welk tijdsverloop zoowel Suriname's als Nederlands ingezetenen hartelijk instemden met het bij deze plegtigheid door de muzikanten onzer schutterij aangeheven en wel volbragt volkslied van onzen *Tollens: Wien Nederlands bloed in de aadren vloeit*, enz. *Leve de Koning!*"

In de *Nieuwe Surinaamsche Courant*, van den 27 Junij, leest men deswege:

Paramaribo, den 26. Junij 1835.

» Eene der belangrijke gebeurtenissen, welke in de geschiedenis dezer kolonie eene nieuwe tijdrekening onder de volksklasse te weeg brengt, had laatstleden woensdag, den 24 dezer, plaats, door de heugelijke aankomst alhier van Z. K. H. den Prins *Willem, Frederik, Hendrik*, derden zoon van Z. K. H. den Prins *van Oranje*, als eerste adelborst der Hollandsche marine.

» Meer uit aandrang des harten, dan uit pligtpleging, en betrachting van een louter ceremoniel, spoedden zich onze landvoogd en de hooge autoriteiten tot hem, tot de welkomstgroet, waar de zamengevloeide volksschaar hare volle borst door een weergalmend vreugdegeschal uitboezemde; eenvoudig en zonder aanmatiging was de booding van den edelen Vorstenzoon, in wiens jeugdige ziel de kiem der aandrift tot gelukkig maken, het erfdeel Zijner Doorluchtige familie, wel nog sluimert, maar reeds blijkbaar is.

» Doch, waartoe eene beschrijving van den algemeenen jubel bij het zien van den geliefden telg onzes dierbaren Vorstenstams, den kleinzoon van onzen eenigen *Willem*, den zoon van onzen beminden Erfprins? waartoe eene mededeeling van de hierbij plaats gehad hebbende pligtplegingen? Één geest slechts heerschte onder groot en klein, één gevoel, één algemeene jubeltoon: » *Een Prins van Nassau, een spruit van Oranjes edel huis is onder ons!*"

» Z. K. H. heeft zich, vergezeld van den kapitein ter zee *Arriens*, en verder gevolg, op gisteren, naar de alhier ter reede liggende oorlogsvaartuigen begeven, alwaar Z. K. H. onder het daveren van het geschut en met het hartelijkste vreugdegejuich is ontvangen. Na de inspectie is Z. K. H. naar de woning van Z. Exc. den heer gouverneur-generaal teruggekeerd.

» Den avonde was er, ter eere van den jongen Vorst, een prachtige maaltijd ten huize van den heer gouverneur generaal, op welken de leden van den kolonialen raad en andere hoofdambtenaren genoodigd waren. De hartelijkste vrolijkheid kenmerkte zich bij al de gasten, terwijl dezelve verhoogd werd door de liefelijke tonen, welke de bekwame muzijkanten der schutterijen door hunne instrumenten te voorschijn bragten.

» Heden morgen ten 7 ure is Z. K. H., onder geleide van Z. Exc. den heer gouverneur-generaal en den kapitein ter zee *Arriëns*, vergezeld van eenige dames en verder gevolg, met een der oorlogsvaartuigen van het gouvernement van deze hoofdplaats uitgestoken naar de nabijgelegene plantaadjen *Dijkveld* en *Meerzorg*, van waar Z. K. H. en Hoogstdezelfs gezelschap, in den namiddag, alhier zijn teruggekomen."

In de verdere berigten omtrent 's Prinsen wedervaren te Suriname wordt gemeld, dat hoogstdezelve, na het merkwaardige in Paramaribo bezigtigd en vele feesten te zijner eere gegeven bijgewoond te hebben, den 30sten Junij, in gezelschap van Z. Exc. den gouverneur generaal *van Heeckeren* en dien's gemalin, den kolonel *Arriens* en verder gevolg, naar de plantaadjes aan de rivier beneden Commenijne vertrokken was en met veel genoegen en belangstelling die schoone en bloeijende plantaadjes had bezocht. Bij het terugkeeren naar de stad met de koloniale oorlogschooner, *Henriette Elisabeth*, had Z. K. H. zelf aan het roer gestaan en het vaartuig tot aan de stad gevoerd.

Den 2den Junij werd door de heeren leden van den kolonialen raad, ter eere van Z. K. H., een ontbijt gegeven in de loge *Concordia*. De boven- en benedenzalen van dit gebouw waren smaakvol verlicht en op den weg naar hetzelve eene met loofwerk en bloemen versierde eereboog opgerigt.

Op zondag den 5den Julij had te Paramaribo de inwijding plaats gehad van de nieuw gebouwde kerk der hervormde gemeente, welke plegtigheid door den Prins werd bijgewoond. Z. K. H. had voorts de landmagazijnen, de forteres Zeelandia, het militair hospitaal en de onderscheidene kerkgebouwen bezocht en voorts een prachtig bal bijgewoond, 't welk door den heer Gouverneur-generaal, ter eere van den beminden vorstenzoon, in de zaal boven 's lands waaggebouw gegeven werd.

Den 6den Julij is bij den Prins audientie gevraagd, ten einde de door den gouverneur-generaal voorgestelde ambtenaren afscheid van hoogstdenzelven hebben genomen. De tranen – wordt er gemeld – welke bij die gelegenheid van de wangen van den Vorstelijken jongeling vloeiden, waren de welsprekendste getuigen van hetgeen zijn adel hart toen gevoelde.

Bij het vertrek van den Prins werd Z. K. H. door den heer gouverneur-generaal en de verdere voornaamste autoriteiten tot aan den Steenen Trap geleid, en aldaar door Z. Exc. den Prins een hartelijk afscheidswoord toegesproken, hetgeen door dezen en den kolonel *Arriens* even treffend als met aandoening beantwoord werd. Zoodra de boot van wal stak deed het muzijk, het gebulder van het geschut en het gejuich der menigte zich hooren.

Den 10den is Z. K. H. met het fregat *de Maas* en van de brik *de Snelheid* vergezeld, van de reede van Paramaribo naar Curaçao vertrokken.

— Te Bremen heeft de stadsregering eene verordening uitgevaardigd, tot doel hebbende, om te beletten, dat aldaar zich geene Pruissische jongelingen, die hunne verpligting omtrent de krijgsdienst willen ontgaan, als landverhuizers naar Amerika inschepen.

— Te Londen bevindt zich tegenwoordig een hardlooper, een neger van geboorte, die reeds in zijn vijfde levensjaar proeven zijner bekwaamheid heeft gegeven, door eenen wedstrijd te loopen met paarden en andere dieren. Zijne voeten bewegen zich zoo snel, dat men dezelve bezwaarlijk kan onderscheiden, noch met de oogen kan volgen. Hij loopt zoo snel, dat hij een haas inhaalt, zelfs wanneer dezelve hem een groot eind wegs vooruit is.

— Te Parijs telt men op dit oogenblik niet minder dan 1000 tandmeesters, die, gemiddeld berekend, ieder jaarlijks negenoeg tien duizend francs inkomsten hebben.

De Londensche berigten van den 16den vermelden, dat de meeste vreemde ministers dezer dagen conferentien met lord *Palmerston* hebben gehad, die wellig tot de aanvrage der koningin-regentes van Spanje, voor eene gewapende tusschenkomst van de zijde van Frankrijk, betrekking hadden. De *Times* verklaart zich bij voortduring tegen dien maatregel.

Men heeft te Londen berigten uit Gen, volgens welke aldaar eene omwenteling, in den zin der Miguelisten, is uitgebroken. De meeste Europeanen hebben in de Britsche [illegible] eene schuilplaats gezocht.

— Ter beurze van den 15den stonden de 5 pCt. gec. 90⅝ à ¾; Spanje 38¾ à 39; Portugal 86⅝ à ½; Holl. W. S. 2½ pCt. 54; 5 pCt. 102⅛ à ⅜.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 15den September.

Uit het Pruissische wordt van den 7den September gemeld:

» Omtrent het aanleggen van spoorwegen in het noordelijke Duitschland, tot verbinding van Berlijn met Magdenburg, Dresden, Kassel, enz. is alles weder stil. De ontwerpen zijn, zoo men vernoemt, in Berlijn weder geheel ter zijde gelegd en hebben daar die ondersteuning niet gevonden, welke de met die ontwerpen ingenomen lieden verwachtedan. De vreuze dat de opbrengst van het postregt er door lijden zoude, zou eene der hoofdzwarigheden wezen die alhier tegen het ten uitvoer brengen dier ontwerpen bestonden. In het koningrijk Saksen is de regering ten gunste van het spoorweg-comite voor den weg van Dresden naar Leipzig, intusschen beide gekomen. Vele der aanzienlijkste staatslieden zijn hier, zoo men hoort, van meening, dat men eerst dient af te wachten, of en in hoeverre de spoorweg tusschen de zoo even genoemde plaatsen, wanneer die tot stand komt, voordeelen zal opleveren, alvorens men tot dergelijke ondernemingen overgaat."

— In eene onzer bladen leest met het volgende:

» Men verwacht hier binnen kort eene groote verandering in de Fransche dagbladen te zien ontstaan, en hoopt dat dit ook van de beste gevolgen voor Duitschland zijn zal. Vruchtbaar waren alle in Duitschland genomen maatregelen betreffende [illegible], zoo lang men in Frankrijk omgeving de maatschappelijke orde houden kon, en zich tegen de regeringen aan gene zijde des Rijns en tegen hare handelingen niet dan smeedredenen veroorloofde, om alzoo langs eenen omweg het vergif der drukpers in de Bondsstaten te kunnen invoeren, alwaar men vruchtelooze pogingen aanwendde, hetzelve uit te roejen. Denk zij dus andermaal *Lodewijk Philips* en zijne ministers, die zich het oogenblik eener verschrikkelijke misdaad hebben weten te nutte te maken, om de wereld van de gevaren te bevrijden, welke de Julij-omwenteling haar bereidde. Verstond men het in Engeland, de omwenteling aan handen te leggen, zoo als men

zulke in Frankrijk ontstaan heeft, zoo zou de oude goede tijd terugkeeren. Doch men schijnt in Engeland ver van verwijderd te zijn, voor rust en vrede te arbeiden. Men is hier zeer voor dit land bevreesd, meer dan voor Spanje, en men is van meening, dat zich in Engeland eene gevaarlijker crisis dan de tegenwoordige in Spanje voorbereidt. Niet zonder angstige bezorgdheid leest men de wederzijdsche verdedigingen der Engelsche dagbladen. Het gezond verstand der Engelschen, dat een spreekwoord geworden is, schijnt verdwenen te zijn. Tot zulken prijs wordt de zoogenoemde herboring der Britsche natie duur gekocht. Geen wonder, dat men zich, zoo veel mogelijk, van eene regering tracht los te scheuren, die op geene wijs eenigen borg voor de toekomst oplevert."

— Uit Munchen wordt gemeld, dat de koning zich waarschijnlijk niet naar Töplitz zal begeven. – De Pruissische gezant bij het Oostenrijksche hof, graaf *von Maltzan*, is van Weenen naar Silezie gereisd en zal zich van daar naar Toplitz begeven.

— Uit Weenen schrijft men van den 9den dezer, dat er steeds de gunstigste berigten uit Bohemen ontvangen werden, wegens de reize van den Keizer en de Keizerin derwaarts. De hertog van Bordeaux werd met zijne echtgenote tegen de helft van September te Weenen verwacht en zoude dan insgelijks naar Bohemen afreizen.

— Uit Turijn schrijft men dat de Koning van Sardinien den 5den van zijn bezoek te Genua, in behoorden welstand te Turijn is teruggekomen. Te Genua was de cholera aan het afnemen. Den 4den September telde men er 130 gevallen en 54 overledenen. In Turijn heerscht de ziekte tot heden slechts in zeer geringe mate.

— Berigten uit Konstantinopel tot den 26sten Augustus spreken nog steeds van de toerustingen, die ter beteugeling van den opstand in Albanien gemaakt worden. De voormaals in dienst van den pacha van Janina, *Ali*, gewezt zijde *Selictar Boda*, die onderhandt wegens den opstand naar Konstantinopel werd gevoerd en onder mezijst stond, was, gelijk eenige andere personen, wegens verstandhouding met de Albanesche insurgenten, met de doodstraf gestraft; de Porte hield het er ook steeds voor, dat *Mehemed* ali met de insurgenten in verstandhouding stond, en men hield het niet voor onmogelijk, dat dit vermoeden, bij meerdere blijkbaarheid, wel tot nieuwen twist tusschen den Sultan en den onder-koning konde aanleiding geven. – De russische generaal *Strogánoff* had van Konstantinopel, aan boord der stoomboot waarmede hij gekomen was, den 22sten, de reis naar Griekenland voortgezet. – Uit Persien luidden de berigten niet bevredigend; de burgerkrijg duurde aldaar steeds voort. Dat beruchte en algemeen gehaatte minister *Kaimakan Aboul Hassan* was, volgens de jongste tijdingen, uit zijnen post ontslagen. Te Konstantinopel was den 23sten, aan boord eener stoomboot, aangekomen de engelsche gezant *Ellis*, van zijne regering belast, om den nieuwen schach van Persien met diens troonsbestijging geluk te wenschen; hij zou aan boord derzelfde stoomboot de reis naar Trapezunt voortzetten. – De pest maakte in Konstantinopel nog immer vorderingen, doch scheen in Smyrna te hebben opgehouden.

— Het dagblad van Odessa geeft een berigt uit Athene van den 1 Augustus, volgens welke de Grieksche regering den handelstand van Syra gemagtigd had eene commissie te benoemen, om haar rapport te doen over het aanleggen eener vrijhaven te Delos, waar de schepen aller natien zonder quarantaine zouden toegelaten worden. De bedoeling daarmede was, om den invoer van Turksche waren in Griekenland en het afsmetten van Europesche artikelen aldaar te begunstigen; men vreesde echter te eenstemmig in dit ontwerp van de zijde der Christen, die niet gaarne zien zouden, dat Delos een voorregt genoot, 't welk hunne aan den Piraeus gevestigde huizen ontheerde.

— De Courant van Zara meldt, onder dagteekening van den 28sten Augustus, dat volgens berigten uit Malta, de Engelsche vloot, onder bevel van den admiraal *Rowley*, uit een linieschip van 120 stukken, 3 van 84, 3 van 74, 2 fregatten van 50 stukken, 2 brikken en 3 stoomboten bestaande, van daar onder zeil was gegaan. Te gelijkertijd liep ook het Amerikaansch smaldeel, uit het linieschip *Delaware*, een korvet en een schooner bestaande, de haven van Malta uit; dit laatste is in de golf van Napels aangekomen.

— Te Weenen waren den 9den September genoteerd: Metall. 102¼; 4 pCt. 90¼; Bankactien 1317.

In een der Engelsche bladen wordt het volgende verslag gevonden:

»De vreeselijke ongelukken, die in de laatste tijden door hevige stormen op zee zijn veroorzaakt, geven aan de hier volgende lijst van Engelsche schepen, welke gedurende verscheiden jaren zijn verongelukt, een hoogst matte van belangstelling. Groot-Brittanniens handelsmarine, die der kolonien mede gerekend, bestaat tegenwoordig uit ongeveer 24,500 schepen met 160,000 zeelieden bemand en meldende 2,653,000 tonnen. Berekent men ieder ton op 10 p. staal, alsdan beloopt het kapitaal dat door Engelsche scheepsraeders alleen aan materiaal is besteed, omtrent 26½ millioen p. sterl. Neemt men nu de veelvuldige nieuwe in de astronomische en mathematische wetenschappen gemaakte ontdekkingen, de met goed gevolg aangewende mechaniek bij pompmachines, de zorg welke, door uitgebreidere kennis ondersteund, aan de vervaardiging van nieuwe kaarten kan worden besteed, de meerdere bekwaamheid der zeelieden, de inrigting van vuurtorens, enz. in aanmerking, alsdan zoude men geneigd zijn te gelooven, dat het gevaar van schipbreuk te lijden merkelijk moest zijn verminderd. Dit is echter in geenen deele het geval; integendeel strekken de schipbreuken en schaden, door de Engelsche handelmarine geleden, ten bewijze, dat, ten minste wat Groot-Brittannie betreft, de ongelukken van dezen aard, in de regtstreeksche verhouding tot de toegenomen kennis om dezelve te vermijden, zich hebben vermenigvuldigd. Van de rampspoeden ter zee, door de Fransche koopvaardij geleden, zijn nog geene opgaven bekend, weshalve men niet kan bepalen, of ook te dien opzigte van dergelijk resultaat zich vertoont. De Engelsche opgaven doen echter opzigtelijk de handelmarine van dat rijk het volgende blijken: In het jaar 1793 bedroeg het getal schipbreuken 557. In het jaar 1820 kwamen de volgende ongelukken voor: van de schepen, die verre reizen ondernamen, leden 157 schipbreuk in open zee, 248 aan de kusten (van welke nogtans 224 behouden bleven, maar de overige vergingen), 22 zonken naar de diepte, 25 werden op zee verlaten, 12 buiten staat verklaard om zee te bouwen, 8 sloegen om en 27 gingen geheel te gronde. Van kustvaarders en bolenschepen leden 100 schipbreuk, 297 werden op strand of tegen de kust geworpen (van welke nogtans 124 behouden bleven), 67 zonken in diep water, 13 werden door het volk verlaten, doch van dezelve later nog 5 in de havens gesleept, 3 sloegen om, en 16 gingen geheel te gronde. Van de stoomboten leden 4 schipbreuk, 4 gingen tegen de kusten verloren en 2 zonken in diep water. Deze vreeselijke ongelukken hebben zich in lateren tijd niet verminderd. In het jaar 1833 gingen meer dan 800 koopvaardijschepen (derhalve het dertigste gedeelte van de geheele koopvaardij-marine) verloren, of werden tegen de kusten geworpen. Aan welke oorzaak moeten deze zeerampen toch wel worden geweten? Waarschijnlijk aan meer dan eene, waarvan echter de voornaamste wel zal wezen de, door groote uitbreiding der zeekennis verkregen gerustheid en daaruit ontstane zorgeloosheid, en voorts de zee-assurantie. De engelsche waarborg-maatschappijen gaan in hare assurantie tegenwoordig al te ligtvaardig te werk. Zij verleenen assurantie op oude bodems, welke men oudtijds niet zoude gewaagd hebben aan de woede der elementen bloot te stellen, en op welke thans het leven van zoo vele kloeke zeelieden wordt prijs gegeven, die niet gewoon zijn de gevaren te berekenen, en aan welke hunne beroepkennis eene dikwerf maar al te noodlottige vertrouwelijkheid met het altijd dreigende gevaar doet verkrijgen."

LETTERKUNDE DER NEGENTIENDE EEUW.

DUITSCHLAND: *door* O. L. B. WOLFF, L. L. D. *Hoogleeraar in de nieuwere Letterkunde aan de Universiteit te Jena.*

(Vervolg van No. 224.)

DICHTERS EN ANDERE LETTERKUNDIGEN.

Behalve de genoemde, hebben wij eenige dramatische dichters, die hen eigen pad bewandelden (schoon zij de leiding van SCHILLER volgden) en hunne scheppingen eenen idealen vorm gaven. Zij deden zulks uit eene innerlijke overtuiging, dat dit laatste het beste en geschiktste tot hun oogmerk was; en zij bezaten oorspronkelijke geestkracht genoeg, om geene bloote navolgers te worden. De eerste onder hen, en zelfs, in meer dan een opzigt, de grootste treurspeldichter der 19de eeuw in ons land, was HEINRICH VON KLEIST, wiens leven zelf een droevig treurspel mag genoemd worden. Hij was geboren te Frankfort aan den Oder, op den 10den October 1776; trad zeer vroeg in de krijgsdienst, en nam een verkelijk deel aan den veldtogt van den Rijn. Na zijne terugkomst van 1799 tot 1801, bestudeerde hij de regten in zijne geboortestad, alwaar op dien tijd eene hoogeschool bloeide, en werd toen aangesteld tot een ambt onder Struensee. De ongelukkige veldslag van Jena, en dezelfs verschrikkelijke gevolgen noodzaakten hem, naar Koningsberg te vlugten, maar de Franschen hielden hem aan, zoodra hij terug kwam, en hij bleef eenigen tijd als krijgsgevangene te Joux en daarna te Chalons. Hij bekwam zijne vrijheid in 1807 weder, en vestigde zijn verblijf te Dresden, en na het jaar 1810 te Berlijn; maar het ongelukkig lot van zijn geboorteland woog zwaar op hem. Eene vriendin van hem, Mevrouw VOGEL, die aan eene ongeneeslijke kwaal leed, deed hem in een zwaarmoedig oogenblik beloven, dat hij een einde aan haar leven zoude maken, wanneer hare ziekte eene zekere hoogte bereikt had, na welke niets dan de afgrijselijkste smarten haar wachtende waren. KLEIST, wien het leven een ondragelijke last was, deed de belofte en vervulde dezelve. Hij benam haar en hemzelven met een pistoolschot het leven, in een bosch bij Potsdam, op den 21sten November 1811. Eene volledige uitgave zijner werken is door

Tuge bezorgd; zij bestaan uit onderscheidene treurspelen, twee blijspelen en eene reeks van uitmuntende verhalen, onder welke dat van *Kohlhaas* bijzonder merkwaardig is. Eene zuivere en stoute verbeelding, kunstlievende diepte van gevoel, en eene edele en hoogst dichterlijke taal, geven zijne drama's eene groote en duurzame waarde, en zijne poging om de zwakheid van het menschelijk geslacht in harmonie te brengen met deszelfs sterkte, en te toonen, hoe de eene met de andere in denzelfden persoon kan bestaan, zonder zedelijke blaam, verdient dankbaar erkend te worden. Het is niet te ontkennen, dat hij somtijds in dwalingen vervalt; maar misslagen van deze soort zijn een sterk bewijs van zijn goed hart en zijne uitmuntende gevoelens. In hem verloor Duitschland een zijner edelste zonen; het is smartelijk de dingen te bedenken, die hij zoude hebben kunnen doen, had hij den zedelijken moed gehad op die dagen te verduren, welke hem ter neer sloegen. Zijn drama *De Prins van Hessen-Homburg* is, indien erachtens, een meesterstuk; er is zulk eene diepte van het menschelijk hart, en deszelfs lichten en schaduwen, in dit stuk, dat het Shakespear's en Goethe's gedachten van denzelfden aard nabij komt. Een ander tooneelstuk, gegrond op eene volkslegende: *Kathchen von Heilbronn*, vol van de bovennatuurkunde der Heide, is nog terugbetuigd aan het Duitsch publiek; het is ongelukkig veranderd en tot eene voorstelling op het tooneel geschikt gemaakt, door den slechten smaak van den heer von Holtei, die, als directeur, aan de theatrale werken op de vóórzinnen der aanschouwers den voorrang gaf boven eene poëtische werking op hun gevoel.

De ondergeteekenden maken aan het geëerd publiek bekend, dat zij hen tegen zeer civiele prijzen Gemaakt en Verkocht worden, *alle soorten van* MODERNE RIJTUIGEN, die zich door netheid en gemakkelijkheid ruimschoots aanbevelen, en voor welker deugdzaamheid in bewerking zij volkomen instaan.

Men kan bij de ondergeteekenden, des verkiezende, ook OUDE RIJTUIGEN op billijke voorwaarden verruilen.

A. MAGIELSEN & J. CLARIJS.

12 September 1836. *Boschstraat, letter A, in het Witte Paard.*

** Bij N. VAN DER MONDE, Boekhandelaar te Utrecht, is heden van de pers gekomen, bij BROESE & COMP., te Breda, en verder alom verkrijgbaar gesteld:

I. HANDBOEK der Heelkundige Ontleedkunde door *Quarin Wilmar*, M. Dr., met een Voorrede van den Heer M. van Olm. Dr. ed. C. van Onsenoort. 3 stukken kompleet met een behoudend register gr. 8°. . . . . à f 5,50.

II. D. J. A. ARNTZENIUS, M. Dr. *De Suicidio Observationibus Anatom. Pathol. illustrato* 8° maj. . . . . à f 1,90.

III. J. J. DORT, *Repertorium Dissertation. Belgicar;* in 4° maj. . . . . à f 2,—.

IV. ENGELBRAAL eener Reis met het linieschip *de Zeeuw*, van boord hebbende Z. K. H. Prins *Hendrik*, naar de Noordsche Hoven en Engeland, met gegraveerden titel en vignet gr. 8°. . . . . à f 1,80.

V. M. J. SCHEPEMA, Overzigt der Veranderingen en Verbeteringen sedert dat jaar 1820 te Utrecht daargesteld 8°. . . . . à f -,50.

IV. WENKEN ter Handleiding in de beoefening der SCHILDERKUNST gr. 8°. . . . . à f -,90.

Nog wordt bij hem met goed succes gedebiteerd:

C. KRAM, *Werkdadige Doorzichtkunde* om voor zich de Zamenstelling te regelen en naar de Natuur te teekenen. 2de druk met 47 platen en 88 voorstellingen gr. 8°. . à f 7,20.

——— *Kunst* om zich tegen de werking der vlammen te beveiligen, met uitgaande platen gr. 8°. . . à f 2,25.

M. E. H. C. DRIELING, Aanteekeningen op eene Reize naar *Zwitserland* en *Lombardyen*, met een Voorrede van den Hoogleeraar *G. Moll* te Utrecht, met 4 platen, gegraveerde titel en vignet gr. 8°. . . . . f 3,75.

** Door den Boekhandelaar W. VAN BOEKEREN, te Groningen, is dezer dagen uitgegeven, alom verzonden en onder anderen bij de Uitgevers dezer verkrijgbaar gesteld:

I. LEERREDENEN over het inwendig Christendom van *Fr. D. Schleiermacher*, uit het hoogduitsch vertaald. 1 deel in 8°. met portret. . . . . f 2,20.

II. HET EVANGELIE VAN JOHANNES in deszelfs Schoonheid beschouwd, voor beschaafde Bijbellezers door *C. H. van Herwerden*, *Cand.*, Theol. Doct. en Predikant te Groningen, 1ste stuk, gr. 8°. . . . . f 2,—.

III. LICHT EN DONKER in het huiselijk leven der Schotten, uit het Engelsch, 1 deel, gr. 8°. met gegraveerden titel en vignet. . . . . f 3,50.

IV. DE VAL DER ENGELEN, naar het Engelsch *The loves of the Angels*, van *Th. Moore* door *K. Sybrandi*, op welin papier, met fraaije platen, in kaften. . . . . f 1,80.

NOUVELLES SOUSCRIPTIONS.

CHEZ BROESE ET COMP. LIBRAIRES à BREDA.

I. Histoire de Gilblas de Santillane par RENÉ LE SAGE.

Cet ouvrage sera accompagné de cinq cents gravures, tant grandes vignettes, reproduisant tous les principaux sujets du Roman, que fleurons, culs-de-lampes et lettres ornées; chaque semaine il paraîtra une livraison, contenant quatre ou cinq grandes vignettes, outre les ornements. L'ouvrage entier se composera de 50 à 55 livraisons à f —,20.

II. Œuvres de Lamartine de l'Académie Française; édition complète en un volume, faite sur celle publiée à Paris sous les yeux de l'auteur, format grand in 8°, papier vélin satiné, orné d'un beau portrait gravé sur acier. L'ouvrage paraîtra en 4 livraisons, chaque livraison. . . . . à » 1,40.

III. Dictionnaire de l'Académie Française; dernière édition, publiée en 1835.

Il formera deux volumes très grand in 8°, de 1000 à 1100 pages par volume. Prix des deux volumes in 8°. . . . . à » 16,15.

IV. Atlas Historique, Chronologique, Généalogique et Géographique, de A. LESAGE.

Édition populaire, à publier par livraisons, complète en 35 livraisons. . . . . à » —,40.

V. Le Monarque, livre de tout le monde et de tous les pays, troisième année. Prix par an. . . . . à » 3,20.

Chez les susdits l'on trouve les Ouvrages suivans de Médecine.

Traité d'anatomie descriptive redigé d'après l'ordre adopté à la faculté de médecine de Paris, par *H. Cloquet*, docteur en médecine et professeur agrégé de cette faculté. 1 fort volume gr. in-8° avec un atlas de 15 planches in folio. . . . . » 10,—.

Traité complet d'anatomie chirurgicale générale et topographique du corps humain ou anatomie considérée dans ses rapports avec la pathologie chirurgicale et la médecine opératoire par *A. Velpeau*, 1 vol. gr. in-8° avec un atlas de planches in-4°. . . . . » 8,—.

Dictionnaire de Médecine, de Chirurgie, de Pharmacie, des Sciences accessoires et de l'art vétérinaire par *P. H. Nysten*, sixième édition, 1 vol. gr. in-8°. . . . . » 4,50.

Traité de physiologie pathologique redigé suivant les principes de la nouvelle doctrine médicale par *L. J. Begin*, 2 vol. in-8°. . . . . » 7,50.

Encyclographie des sciences médicales. — Réimpression générale des ouvrages périodiques sur ces sciences, publiés en France.

Il paraît chaque mois une livraison grand in-8° à raison de. . . . . » 2,25.

Recherches anatomico-pathologiques sur l'Encephale et ses dépendances par *F. Lallemand*, 2 vol. in-8°. . . . . » 4,50.

Nouveau système de chimie organique fondé sur des méthodes nouvelles d'observation par *H. V. Raspail*, 1 gros vol. in-8° avec 12 planches dont 6 coloriées. . . . . » 6,—.

Nouveau élémens de chirurgie et de médecine opératoire, ouvrage contenant l'exposition complète des maladies chirurgicales et des opérations qu'elles réclament, par *L. J. Begin*, 1 gros vol. in-8°. . . . . » 6,—.

Traité du choléra-morbus, considéré sous le rapport médical et administratif par *F. G. Boisseau*, 1 vol. in-8°. . . . . » 6,—.

Observations sur les maladies des organes génito-urinaires par *M. F. Lallemand*, 2 vol. in-8°. . . . . » 9,—.

NEUMANN, von den Krankheiten des Menschen — Specielle Theil oder Specielle Pathologie und Therapie. 1e band — 4 Theile. . » 24,—.

Grundsätze zur Erkentnisz und Behandlung der Fieber und Entzündungen von Dr. *J. K. Bischoff*, 1 Theil in-8°. . . . . » 7,20.

Handbuch der Kinderkrankheiten von *W. Rau*, 1 Theil in-8°. » 3,60.

Beursprijs der Effecten, te Amsterdam.

DONDERDAG, den 22den September.

	Laagste koers.	Hoogste koers.	Koers 4 en h.u		pCt.	Laagste Koers	Hoogste koers.	Koers 4 en h.u
NEDERLAND.	pCt.							
Werk. Schuld	2½	54 1/16	54⅛	54 1/16	Dito 1825	5	103½	104	104
dito dito	5	101 9/16	101⅝	101 9/16	Cert. dito 1825	5	97½	98	97½
Uitgestel. dito.					Obl. te Lond.	5			
Kansbill. dito.		23 11/16	23⅞	23 11/16	Cert. te Lond.	5			
Amort. Synd.	4½	93 15/16	93⅞	93⅞	Ins. in Assig.	6	66 5/16	68¾	
Dito dito.	3½	78¼			Certific. dito.	6	69		
Schatkistbill.	4				POLEN.				
Hand.-Maats.	4½	109¼	109⅜	109⅜	Aand. L. fl. 500		148		
Nieuwe Dito.	4½	101⅛			PRUISSEN.				
FRANKRIJK.					Dito dito R. 50.		104½		
Ins. Grootb.	3	79⅞	80		Neg. L. 1830.	4			
ENGELAND.					OOSTENRIJK.				
Dito p. 12 Aug.	3				Aand. L. f 100.				
SPANJE.					Dito dito 250.				
Per. R. E. Ams.	5	30 11/16	31	30⅞	Metalliek.	5	99⅞	100	100
Dito f 1000.	3	18⅞	19	18⅞	Dito 2½ gct.	5			
Fransche Uitg.		12⅝	12⅝	12½	Dito	2½	54½		
Cert. B. Lond.	5	27⅞	28	28	Obl. Gall. C.	5			
Engelsch. Uitg.					Dito.	4			
PORTUGAL.					Cert. Stadsb.	2½			
Obl. te Lond.	5				Ween. B. act.	3			
Dito dito	3	55¾			N. Ween. Aand.		692		
NAPELS.					DENEMARKEN.				
Certific. L & B.	5	90⅝			Leen. te Lond.	3			
Dito Falc. & C.	5				BRAZILIEN.				
Leen. Lond. B.	5				Dito Rotsch.	5	86		
RUSLAND.					Russ. Fa. Aand.				
Obligatien	5	103	103⅜	103⅜	500 Fr. f				

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekhandelaars en Boekverkoopers.